

Column Valerie Trouet

Waarom dit een gepast moment is voor een verhaal over het Romeinse Rijk

Valerie Trouet 26 oktober 2024

Valérie Trouet is klimaatwetenschapper aan de Universiteit van Arizona (VS) en auteur van *Wat bomen ons vertellen*.

Misschien is het een gepast moment om nog eens een verhaal te vertellen. Het is een waargebeurd verhaal, voor zover we dat wetenschappelijk kunnen achterhalen. Er was eens, lang, lang geleden, een groot en machtig rijk: het Romeinse Rijk. Het was meer dan duizend jaar lang het machtigste rijk ter wereld en spreidde zich uit over drie continenten. De Romeinen waren een trots volk en gebruikten de slagzin *Senatus Populusque Romanus*, afgekort als SPQR en te vertalen als 'De Senaat en het Volk van Rome', als de officiële naam van hun rijk op monumenten, munten, en documenten.

Blijf op de hoogte

De trotse Romeinen zagen graag over het hoofd dat ze hun rijkdom aan cultuur, infrastructuur, onderwijs, oorlogsvoering en politiek niet alleen te danken hadden aan hun eigen vernuft. De hoogdagen van het Romeinse Rijk vonden namelijk plaats tijdens het Romeinse klimaatoptimum van ca. 300 v.Chr. tot 200 n.Chr. Het opvallend milde en stabiele klimaat tijdens die periode hielp de Romeinse agrarische economie om te floreren, de bevolking om voorspoed te kennen, en het rijk om zich uit te breiden.

Al snel barstte het Romeinse Rijk uit zijn voegen en in 285 n.Chr. werd het opgesplitst in een oostelijk en een westelijk deel, waardoor het aan kracht inboette en zijn innerlijke samenhang verloor. Tot overmaat van ramp kwam er ook een einde aan het klimaatoptimum, dat plaats ruimde voor drie eeuwen aan klimaatinstabiliteit. In die periode van afwisselend droge en natte decennia, vergezeld van uitzonderlijk koude zomers, viel het West-Romeinse Rijk uit elkaar.

Maar correlatie is natuurlijk geen causatie en als je als wetenschapper wil postuleren dat een grillig klimaat bijdroeg aan de desintegratie van een machtig rijk, dan moet je dat kunnen staven met realistische scenario's. Het meest evidente scenario is dat het onbetrouwbare hydroklimaat en de lage temperaturen nefast waren voor de landbouw en dus voor de economie van het Romeinse Rijk. De geografische diversiteit en de sociale en technologische innovaties van het rijk boden weliswaar een buffer tegen de gebruikelijke nukken van het weer, maar waren niet opgewassen tegen grootschalige klimaatveranderingen.

Daarnaast was de laat-Romeinse samenleving topzwaar en voedde een relatief klein boerenbestand een grote natie van stedelingen en soldaten. In magere jaren was het vooral de plattelandsgemeenschap die het meeste hongersnood te verduren had, wat de landarbeid verlamde en de landbouwproductiviteit nog meer deed dalen.

En alsof dat nog niet erg genoeg was, was de laat-Romeinse samenleving niet alleen topzwaar, maar ook genotzuchtig. De beste landbouwgronden werden gereserveerd voor winstgevende gewassen zoals druiven en olijven, terwijl hoofdgewassen zoals tarwe en gerst naar marginale gronden werden verdreven. Het wisselvallige klimaat oefende onevenredig veel invloed uit op die marginale gronden, wat leidde tot een nog sterkere daling van de landbouwproductiviteit.

Natuurlijk speelden ook andere factoren een rol bij de val van het West-Romeinse Rijk, maar dat is een verhaal voor een andere dag. Denk vandaag eerst maar na over de mogelijke gevolgen van de combinatie van een elitaire, topzware, en genotzuchtige samenleving - SPQR - met klimaatverandering. Daarvoor hoeft u vast niet ver te kijken.

LEES OOK

Geselecteerd door de redactie

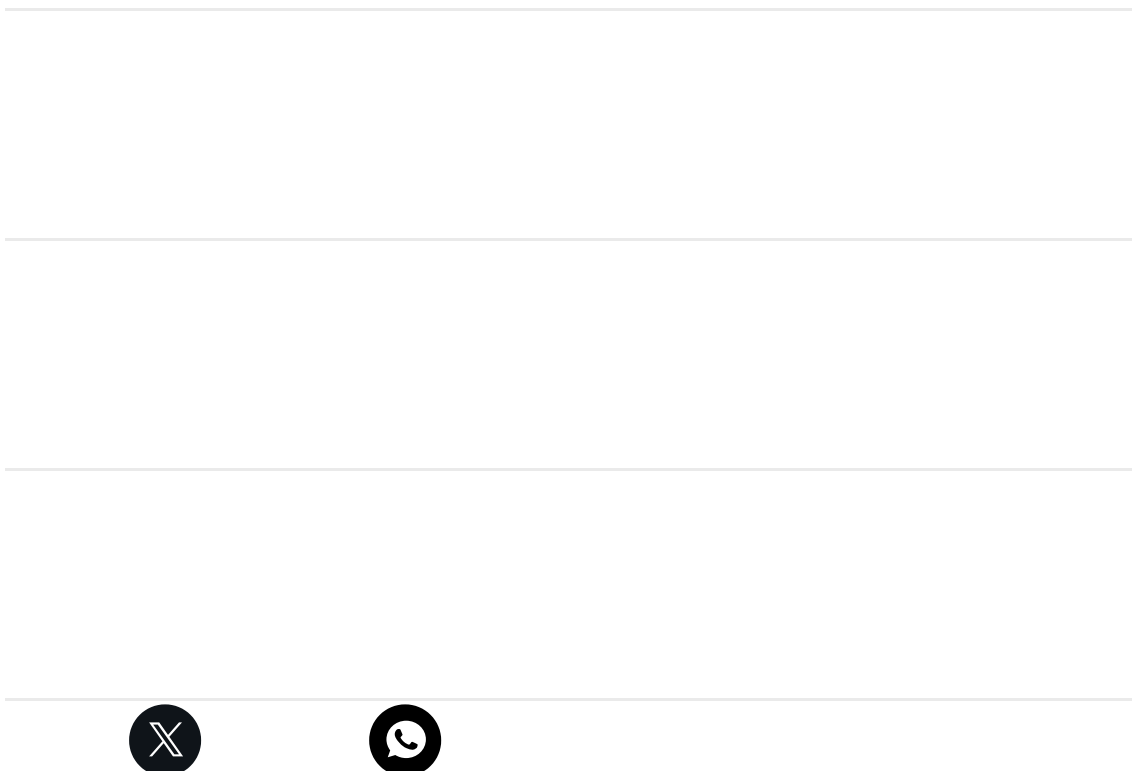
Voor wie hoopte dat het hier straks in België een mediterraan klimaat wordt: niet dus

De straalstroom beïnvloedt weersextremen en maatschappelijk onheil: 'Samen met de klimaatopwarming worden die gevolgen alsmaar extremer'

'Ik blijf toch meer wetenschapper dan ambtenaar': Valerie Trouet stopt als directeur van het Klimaatcentrum

Nu belangrijker dan ooit: steun kwaliteitsjournalistiek.

Neem een abonnement op De Morgen

Algemeen

[Contacteer ons](#)

[Adverteren](#)

[Vacatures](#)

[Privacybeleid](#)

[Abonnementsvoorwaarden](#)

[Gebruiksvoorwaarden](#)

[Cookiebeleid](#)

[Cookie-instellingen](#)

[Wedstrijdreglement](#)

Service

Lezersservice

Bezorgklacht indienen

Bezorging pauzeren

Bezorging wijzigen

(Bezorg)adres wijzigen

Webshop

Audiokrant

Volg de Morgen

Facebook

Twitter

Instagram

Nieuwsbrieven

RSS-feeds

Android apps

iOS apps

Krant

Navigeer

Zoeken

Archief

Op alle artikelen, foto's en video's op demorgen.be rust auteursrecht. Deeplinken kan, maar dan zonder dat onze content in een nieuw frame op uw website verschijnt. Graag enkel de titel van onze website en de titel van het artikel vermelden in de link. Indien u teksten, foto's of video's op een andere manier wenst over te nemen, mail dan naar info@demorgen.be.
DPG Media nv – Mediaplein 1, 2018 Antwerpen – RPR Antwerpen nr. 0432.306.234

gopress

LICENSE 2 PUBLISH

ciM internet

